

Norsk Oljemuseum
25 år på Kjerfholmen

Dokumentasjon og forskning på Oljemuseet

Få dager etter det tragiske Alexander L. Kielland-havariet i 1980, startet Jone Johnsen som leder og eneste ansatte på Norsk Oljemuseum. Hans første oppgave ble å samle inn og ta vare på materiale knyttet til katastrofen som kostet 123 mennesker livet. Dokumentasjonsarbeidet satte en retning for hva museet kom til å drive med, og det har kommet til nytte mange år senere.

Av Kristin Øye Gjerde

Det manglet ikke på ambisjoner for det nyopprettede museet. Den 9. januar 1981 vedtok museets styre, ledet av Oljedirektoratets direktør Fredrik Hagemann, museets formålsparagraf.

Museets formål

Paragraf 2 beskrev målsettingen for museets arbeid innen dokumentasjon og forskning:

- a. Museet skal samle materiale og legge dette til rette for forskning omkring petroleumsvirksomheten og dens virkninger på det norske samfunn; teknisk, økonomisk, sosialt, politisk og kulturelt.
- b. Museet skal stille sitt materiale til disposisjon

for andre forskere, og samtidig drive selvstendig forskning på de felter innen museets virkeområde der dette faller naturlig.

- c. Museet skal anskueliggjøre og spre kunnskap om petroleumsvirksomheten.
- d. Museet skal legge vekt på å informere om petroleumsvirksomhetens virkning for det norske samfunn.

Denne målsettingen har med unntak av noen små språklige endringer, blitt stående. I 1980- og 90-årene var det likevel begrenset hvor store dokumentasjonsoppgaver museet kunne påta seg med en liten bemanning og små midler.

kulturminne Ekofisk

Funnet

Slede Salte

turer

Utbygging

Knut Arne

Kulturminne Ekofisk

Kulturminne er alle de gjenstander og steder som har betydning for oss som mennesker. Det kan være bygninger, verk, steder eller aktiviteter som har vært med på å forme oss som mennesker.

Kulturminne er også de gjenstander og steder som har betydning for oss som mennesker. Det kan være bygninger, verk, steder eller aktiviteter som har vært med på å forme oss som mennesker.

Kulturminne er også de gjenstander og steder som har betydning for oss som mennesker. Det kan være bygninger, verk, steder eller aktiviteter som har vært med på å forme oss som mennesker.

Som et bidrag til å oppfylle museets formål gikk Hagemann, som var en bokelsker av rang, i bresjen for at museet skulle gi ut en egen publikasjon. I forordet til den første årboken i 1990 skrev han at «museet i tillegg til å være et opplevelsessenter som viser aktiviteten på norsk kontinentalsokkel, også skal tilrettelegge for forskning omkring oljeindustriens betydning for Norge.»¹ Med

opplevelsessenter mentes planen for å realisere et museumsbygg og en utstilling. Årboken var et tiltak for at forskere kunne nå ut med sine resultater. Bidragsyterne i den første årboken var i tillegg til Johnsen, kjente oljehistorikere som Helge Ryggvik, Olav Erik Areklett og Gunnar Nerheim. Årboken var museets vitenskapelige alibi, og har blitt utgitt hvert år til og med 2023.

Statfjord A i 1981. Jone Johnsen, Oljemuseets første direktør og samlingskonsulent Jan R. Johansen var på plattformbesøk for å forstå og dokumentere norsk oljehistorie.
Foto: Ukjent/Norsk Oljemuseum

Forsiden av Oljemuseets første årbok fra 1990.

Arbeidet med å finansiere og bygge et nytt museum tok det meste av tid og krefter fra den beskjedne organisasjonen de neste årene. Det var først etter at museumsbygget på Kjerinholmen var kommet på plass og utstillingen åpnet 20. mai 1999, at det ble rom for å utføre et mer systematisk dokumentasjonsarbeid og begynne å tenke på at ansatte ved museet skulle kunne drive selvstendig forskning.

Utstillingen - museets ansikt utad

I 1997 overtok Finn E. Krogh som direktør i den hektiske fasen med å få museumsbygget ferdig.² LPO utstillingsdesign var engasjert for å lage den første permanente utstillingen i samarbeid med en gruppe med variert erfaring fra oljeindustrien, energihistorie, utstillingsarbeid og teologi.³

Det særpregede bygget satte rammen for utstillingen som publikum på Oljemuseet fikk oppleve. Bilder, film, animasjoner og gjenstander fulgt av korte utstillingstekster, var presentert på en slik måte at gjestene kunne fordøye det meste på en time eller to. Både bygget og utstillingen fikk gode skussmål.⁴ Utstillingen rommet likevel bare et uttrekk av det museet består av.

Bak «scenen» er det det mennesker med flere typer kompetanse som samler inn og tar vare på historien: bibliotekaren har ansvaret for fagbiblioteket, samlingsforvalteren tar hånd om innsamlede gjenstander, fotomedarbeideren er ansvarlig for samlingen av foto, film og lyd og

fagfolk som historikere, geologer eller ingeniører arbeider med å skrive artikler, utstillingstekster og bøker.

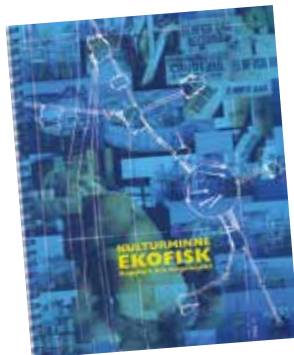
Dokumentasjon av industriminne

Da museet åpnet i mai 1999, var det enda ikke opprettet en egen avdeling for dokumentasjon og forskning. Men forholdsvis raskt dukket det opp et oppdrag av en størrelse som ga muligheter til å utvide staben og etablere en slik avdeling.

Avslutningsplanen for Ekofisk I som handlet om at 13 av de eldste plattformene på Ekofisk skulle fjernes, var sendt ut på høring, og den hadde fått Riksantikvaren til å reagere.⁵ Plattformene som skulle rives, var etter riksantikvarens syn unike kulturminner som, dersom de ikke kunne bevares, måtte dokumenteres.⁶ Oppgaven med å dokumentere Ekofisk – det første kapittelet i norsk oljehistorie – kunne passe for Norsk Oljemuseum.

Et slikt oppdrag var upløyd mark, og det trengtes derfor et forprosjekt som kunne skissere hvilke metoder som skulle brukes i dokumentasjonsarbeidet og hva det skulle munne ut i som sluttprodukt. Historiker Nils Henrik Fuglestad, som var utlånt til museet fra Statoil, førte forprosjektet i pennen. For å sikre den nødvendige kompetansen i alle deler av dokumentasjonsprosjektet skulle Oljemuseet samarbeide med Nasjonalbiblioteket og Statsarkivet i Stavanger om innsamling og

bevaring av kildemateriale.⁷ Lisensinnehaver med operatørselskapet Phillips Petroleum Company i spissen, sa seg villig til å betale for det forholdsvis omfattende arbeidet.

*Kulturminne
Ekofisk. Rapport fra
forprosjektet*

For Norsk Oljemuseum som var i oppstartsfasen og hadde en uforutsigbar økonomi, var prosjekttinntektene med flere års varighet, av stor betydning. Det ga økonomisk trygghet til å ansette flere medarbeidere. Sivilingeniør Harald Tønnesen med variert erfaring fra oljeindustrien fikk stillingen som fagsjef for dokumentasjon og forskning. Resten av staben ble styrket.

Historiker Kristin Øye Gjerde som hadde arbeidet i femti prosent stilling på Oljemuseet og halv tid ved Høgskolen i Stavanger, fikk nå full stilling som forsker ved museet. Deretter ble historikerne Trude Meland, og noen år senere, Gunleiv Hadland ansatt i avdelingen.

Bibliotekar Synnøve Hageberg som hadde arbeidet deltid ved museet siden midten av

Synnøve Hageberg. Bibliotekar ved Norsk Oljemuseum siden 1985. Her avbildet i 1990 i Løvdalsgate, Oljemuseets andre tilholdssted. Før det hadde museet kontor i Tjodolvsgate 65. Foto: Jone Johnsen/Norsk Oljemuseum

1980-tallet fikk utvidet stillingen til 100 prosent for å ta hånd om utviklingen av fagbiblioteket og samle inn og registrere trykt materiale som handlet om industriminnene.

Museet fikk også ansatt en fotomedarbeider, Jan A. Tjemsland med ansvar for innsamling og registrering av foto, film og lyd og gradvis bygge opp museets samlinger av slikt materiale.

Siden tidlig i 1990-årene hadde Svein Terje Pisani Førland vært samlingsforvalter, med ansvar for å samle inn, registrere og ta vare på gjenstander fra oljeindustrien. Gjennom industriminne Ekofisk fikk museets gjenstandsamling en tilvekst av små og store gjenstander fra plattformene som skulle rives.

Hele dokumentasjons- og forskningsavdelingen på studietur til Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana i 2011. Fra venstre: Kristin Øye Gjerde, Svein Terje Pisari Førland, Gunleiv Hadland, Synnøve Hageland, Harald Tønnesen, Trude Meland og Jan Tjemsland. Foto: Ukjent/ Norsk Oljemuseum

Industriminne Ekofisk var et pionerprosjekt. Det var et fullskala ABM-prosjekt: Arkivverket samlet inn og tok vare på arkivmaterialet på en profesjonell måte. Nasjonalbiblioteket samlet inn og digitaliserte publikasjoner, radioklipp og filmer. Oljemuseet beskrev de tekniske innretningene og deres funksjon og fortok et utvalg av tekniske tegninger. Videre foretok Oljemuseets medarbeidere intervjuer og skrev artikler om yrker og arbeidsliv, historiske hendelser og økonomisk og samfunnsmessig betydning. Formidlingen av artiklene og store deler av det rikholdige kildematerialet om første fase i Ekofisks historie, skjedde på en egen nettside.⁸

For historikerne som skrev artikler til nettstedet var det viktig å følge historisk metode med tydelige kildehenvisninger.⁹ Et ønske om at museets ansatte skulle drive selvstendig forskning lå bak, men tiden var knapp og de menneskelige ressursene var begrensede, så det ble ikke anledning til å grave seg dypt ned i forskningen i denne omgang. Men en ekstern forsker innen sosialantropologi ble ansatt i ett årsverk.¹⁰

Et omfattende kildemateriale ble valgt ut, samlet inn, registrert og bevart. Målet om å legge til rette for senere forskning må sies å ha blitt nådd, og prosjektet bidro til å øke kunnskapsallmenningen, som det heter så fint.

Kristin Øye Gjerde og sosialantropologen Hanne Müller Ekofisk 2/4 B i april 2004 i forbindelse med Müllers forskningsprosjekt knyttet til avdekking av uformelle og tause sider ved arbeidslivet offshore. Resultatet ble essayet «Klondikets energi - oljearbeid i sivilisasjonsprosjektet Ekofisk», i sin helhet trykket i Oljemuseets årbok 2006. Foto: Ukjent/Norsk Oljemuseum

Industriminne Ekofisk ble på mange måter et mønsterprosjekt som både Nasjonalbiblioteket, arkivverket og Oljemuseet kunne vise til med stolthet. Andre museer misunte Norsk Oljemuseum som hadde fått ressurser til å kunne gjennomføre et så stort dokumentasjonsprosjekt.

For Oljemuseet la det første industriminneprosjektet grunnlaget for å gjennomføre andre tilsvarende dokumentasjonsprosjekter. Det var flere olje- og gassfelter på norsk sokkel som trengtes å dokumenteres enten fordi de skulle avvikles, som Frigg, eller moderniseres og eldre plattformer fjernes, som Valhall, eller fordi feltet

hadde unike kvaliteter og burde dokumenteres mens de enda var i drift, som Statfjord, Draugen og Gullfaks.¹¹ I 2020 etablerte museet en ny, felles plattform for alle industriminneprosjektene – www.industriminne.no. Til sammen er mer enn 1000 artikler, 15 000 foto, hundrevis av bøker og tidsskrift tilgjengelige og søkbare fra samme sted.

Norsk Oljemuseum utarbeidet i 2010 en industriminneplan for petroleumssektoren med egne kriterier for utvelgelse av hvilke felter som burde gjøres til gjenstand for dokumentasjon.¹² Denne planen er i 2024 i ferd med å gjennomgå en grundig revisjon og oppdatering.

Nettstedet www.equinor.industriminne.no som museet laget i anledning Equinors 50 års jubileum i 2022 ble et betydelig supplement til industriminnesidene. Det omfatter 200 artikler på norsk og engelsk med bilder, kart, bilder, film, lydklipp og søkeside. Prosjektet ble ledet av seniorforsker Kristin Øye Gjerde, som da hadde en bistilling som 1. amanuensis II ved institutt for arkeologi, konservering og historie ved UiO knyttet til bokprosjektet om Equinors 50 års historie.¹³

I 2021 startet dokumentasjonsprosjektet om Alexander L. Kielland-ulykken, basert på et økonomisk tilskudd på 8 millioner kroner fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Olje og energidepartementet. Prosjektleder Else Tunglund ble ansatt for en periode på tre år slik

På bunn av Nordsjøen, 140 meters under havoverflaten «tagger» fotoansvarlig Shadé B. Martin navnet sitt. Bilde er fra 2011 og offshoreturen ble gjennomført som en del av innsamlingsarbeidet til Industriminne Statfjord. Foto: Trude Meland / Norsk Oljemuseum

at prosjektet fullføres innen utgangen 2024. Prosjektet har ført til at mange nye historier fra overlevende og etterlatte har kommet frem i lyset. Gjenstander og annet materiale fra ulykken som

Oljemuseet begynte å samle inn i 1980 fikk en ny gjennomgang. Det er laget en egen nettside knyttet til industriminnesiden som presenterer resultater fra arbeidet.¹⁴

Som en del av dokumentasjonsprosjektet om Kielland-ulykken arrangerte Oljemuseet et treff for etterlatte, overlevende og familiene til de som ble rammet av ulykken. Deltakerne ble kjørt til Smiodden hvor det var en seremoni ved monumentet «Brutt lenke». ConocoPhillips Janitsjar spilte. Foto: Rune Egenes/Norsk Oljemuseum

Forskningsprosjekter - dypdykk i historien

For forskerne ved Oljemuseet med brennende lyst til faglig fordypning, var det flere problemstillinger som kalte på oppmerksomheten. Allerede høsten 1999 banket tidligere nordsjødykkere på døren og mente at deres historie måtte frem i lyset. Dette var et stort og komplekst tema som krevde samarbeid med flere parter. Det ble arrangert flere seminarer, det første med et stort antall dykkere¹⁵ og senere et seminar med folk innen akademien. Dette resulterte blant annet i et samarbeid

med historisk institutt ved Universitetet i Bergen, ved professor Nils Kalle, om å rekruttere hovedfagsstudenter i historie til å skrive om nordsjødykkernes risikofylte arbeid. To studenter meldte seg og skrev hovedfagsoppgaver blant annet om dødsulykker som har rammet nordsjødykkere.¹⁶

Oljemuseet utarbeidet en forprosjektskisse for et bokverk og en utstilling om nordsjødykkerne, men det var vanskelig å skaffe finansiering. Men i 2004 da Stortinget behandlet saken

Åpning av
utstillingen
«Nordsjø-
dykkerne»
22. juni 2009.
Foto: Jan A.
Tjemsland/
Norsk
Oljemuseum

om erstatning for skader dykkerne var påført gjennom sitt arbeid, kom prosjektskissen til nytte og Norsk Oljemuseum fikk i oppdrag fra Stortinget å utarbeide et bokverk og lage en utstilling om dykkernes arbeid. Museet mottok en bevilgning fra staten på cirka ti millioner kroner til arbeidet.¹⁷

Museets historiker Kristin Øye Gjerde og seniorforsker Helge Ryggvik ved TIK-senteret i Oslo fikk oppdraget med å skrive historien. Det ble svært krevende siden det parallelt med utarbeiding av manus pågikk flere rettssaker mellom grupperinger av dykkerne og staten.¹⁸

For å sikre god kvalitet på arbeidet gjennomgikk manus en kvalitetssikring av en egen bokkomite med både dykkerfaglig og historiefaglig kompetanse, ledet av professor Finn Erhard Johannessen ved UiO. Boken *Nordsjødykkerne* ble utgitt på norsk i 2009 og på engelsk i 2014.¹⁹

Prosjektet munnet også ut i en permanent utstilling om Nordsjødykkerne som var faglig forankret i bokverket.²⁰ Dette var en idealmåte å lage en utstilling på, sett fra et forskersynspunkt, selv om det ikke var ofte det var mulig å gå så grundig til verks. Tilsvarende metodikk har

også blitt brukt til å lage temporærutstillinger ved avslutningen av industriminneprosjektene Frigg, Statfjord og Draugen og ved senere bokprosjekter.

Det er ikke hver dag forskningsprosjekter som Nordsjødykkerne dukker opp, men i januar 2013 skjedde noe lignende. En gruppe subseaveteraner fra Statoil med Hans Jørgen Lindland som primus motor, tok kontakt med Oljemuseet for å få skrevet historien om norsk subseanæring og undervannsteknologi. Det var på sett og vis fortsettelsen av nordsjødykkernes historie.

Oljemuseet reagerte positivt og arrangerte et kickoff-seminar samme vår. Steget fra forprosjekt til aktiv fase var også denne gangen utfordrende. Oljekrisen i 2014 gjorde det vanskelig å få økonomisk støtte fra industrien til bokprosjektet. Arbeidet kom derfor ikke ordentlig i gang før i august 2016. Finansieringen ble da løst ved at professor Arnfinn I. Nergaard ved Universitetet i Stavanger fikk bruke av sin forskertid på universitetet, og Kristin Øye Gjerde fikk benytte sin stilling ved Oljemuseet til å skrive boken og dessuten ble det brukt penger fra museets forskningsfond. Øvrige kostnader ble etter hvert dekket med bidrag fra Total, Oceaneering og Equinors 50-års historieprosjekt. Et femtitalls informanter ga av sin tid og bidro med kunnskaper av stor verdi for forfatterne. I juni 2019 ble boka *Subseahistorien. Norsk undervannsproduksjon gjennom 50 år*, lansert på norsk og engelsk.²¹

Som frukt av det grundige arbeidet med bokverket har Norsk Oljemuseum laget to utstillinger: I februar 2020 åpnet temporærutstillingen «På jobb under vann» om den teknologiske utviklingen av fjernstyrte undervannsfarkoster.²² Og i september 2021 åpnet utstillingen «Ned i dypet» som ifølge utstillingsleder Anja Fremo beskriver «den fascinerende og imponerende historien om hvordan norske virksomheter har gått fra å være helt avhengig av utenlandsk kompetanse til å bli verdensledende på løsninger for subseaproduksjon av olje og gass.»²³

Ikke lenge etter at historien om norsk undervannsproduksjon var ferdig, kom spørsmålet om Norsk Oljemuseum kunne påta seg arbeidet med å skrive riggnæringens historie, delvis finansiert med bidrag fra en gruppe riggselskaper. Forfatterne er historiker ved Oljemuseet Trude Meland og ved TIK-senteret i Oslo Helge Ryggvik. Arbeidet startet i 2021, og bokverket ferdigstilles på norsk og engelsk sommeren 2024.

Museets ansatte har videre publisert fagfelle-vurderte artikler i nasjonale og internasjonale tidsskrifter med tema som blant annet omhandler oljebyer i Norge, fagforeningshistorie, Industriminne Ekofisk og Industriminne Statfjord, og Alexander L. Kielland-ulykken.²⁴

Forskning i museumsverdenen

Den som arbeider på et museum må helst være en allsidig person. Museene har ikke overflod av

Fra utstillingen «På jobb under vann». Her kunne publikum oppleve minubåten Check Mate, ulike ROVer, en gravemaskin til bruk på store havdyp og mange andre fascinerende verktøy til bruk under vann. Foto: Shadé B. Martins/Norsk Oljemuseum

ressurser og personale, men oppgaver mangler det ikke på. Og hva er viktigst? Som oftest kommer utstillinger og formidling på førsteplass, noe som er nokså naturlig siden musene fungerer som formidlings- og møteplasser for publikum. Men mange ansatte i museer landet over har vært frustrert over at forskning stadig har blitt nedprioritert. Det er mange av fagområdene museene stiller med som trenger å undersøkes bedre. Og hvem er bedre rustet til å gjøre det enn museets ansatte?

På 2000-tallet har det skjedd en gradvis endring av museenes rolle som forskningsinstitusjoner i takt med de signalene som har blitt gitt av statlige myndigheter.

I Stortingsmelding nr. 49 (2008–2009) «Framtidas museum» hadde ordet forskning funnet sin plass blant museets fire f-er:

- Forvaltning; samlingene skal sikres, bevares, prioriteres og gjøres tilgjengelig
- Forskning; grunnlag for god forvaltning, formidling og utvikling av samlingene
- Formidling; nå et bredt publikum med kunnskap og opplevelse, fremme refleksjon og innsikt
- Fornying; nytenking, profesjonalisering og digitalisering

Ettersom stortingsmeldingen slo fast at forskning inngikk i museenes samfunnsoppdrag, måtte

forskningens rolle i museene tas på alvor. Norges museumsforbund opprettet en seksjon for forskning som skulle arbeide målrettet for styrke forskningen og forskningens plass ved norske museer.²⁵ Flere større museer opprettet stillinger som forskningskoordinatorer.

Kristin Øye Gjerde ble tidlig med i styret i museumsforbundets seksjon for forskning. Styret la vekt på å stimulere til forskning ved å arrangere en årlig konferanse med faglige foredrag om forskningsprosjekter og arrangere kurs for museumsansatte i vitenskapelig skriving. Det oppfordret museene til å lage forskningsplaner og registrere forskningsaktivitet. Det ble etablert et nytt tidsskrift hvor ansatte i museer kunne publisere fagfellevurderte artikler.²⁶

Gjerde ga som leder av seksjon for forskning i Norges Museumsforbund innspill til utvalg for museum og forskning som avla rapporten «Vilje til forskning – museumsforskning i det 21. århundre» (2020) som grunnlag for museumsmeldingen *Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid*. Stortingsmeldingen slo fast at forskning og kunnskapsproduksjon ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål er økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.

Kveldsarrangementet under Forskningsdagene har blitt et fast innsalg på museet i september. Her med bok-stand up med bibliotekar Synnøve Hageberg og pedagog Julia Stangeland fra «Kunnskapsfesten» 2021. Foto: Rune Egenes/Norsk Oljemuseum

Norsk Oljemuseum ble tidlig aktiv deltaker i to faglige museumsnettverk. Det er Nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistorie og Nettverk for industri- og teknologihistorie. Begge nettverkene har gjennomført tverrmuseale forskningsprosjekter, henholdsvis «Det fleksible arbeidsliv» og «Bærekraftige energinarrativer».

Skaper av kunnskap

Dokumentasjon og forskningsavdelingen har som vist i denne artikkelen gjennomført store dokumentasjonsprosjekter, skrevet artikler, kronikker og bøker, arbeid som har lagt grunnlag for utstillinger og formidling på nett.

Museets årsmelding har i mange år hatt et avsnitt om dokumentasjon og forskning: «Norsk Oljemuseum samler inn og tar vare på historisk materiale med tilknytning til petroleumsindustrien. Dette blir gjort gjennom museumsbibliotekets egen boksamling, arkiv, foto-, film- og gjenstandssamling, samt gjennom å utføre dokumentasjons- og forskningsprosjekter. Det blir også lagt vekt på å gjøre store deler av dette materialet tilgjengelig på museets nettside.»²⁷

Til å utføre dette arbeidet består Dokumentasjon- og forskningsavdelingen i 2024 av ni fast ansatte personer. Staben har vokst betydelig siden museumsbygget på Kjeringsholmen åpnet i 1999 i takt med økte bevilgninger fra staten og tilgang på nye prosjekter. Medarbeidernes kompetanse har også blitt styrket.

Avdelingen har utviklet to planverk det arbeides etter – en forskningsplan og en samlingsforvaltningsplan som begge har museets strategiplan liggende til grunn.²⁸

Museet er nå det runder 25-års-merket, dermed godt skodd til å ta seg av både dokumentasjons- og forskningsoppgaver slik formålsparagrafen fra 1981 la opp til. Det gjøres ikke nødvendigvis alene – men i godt samarbeid med andre; både publikum, academia og industrien.

Noter

- 1 *Norsk Oljemuseums årbok* 1990.
- 2 Gjerde, Kristin Øye. (2006). Norsk Oljemuseum – 25 år! *Norsk Oljemuseums årbok* 2006: 13–26.
- 3 I tillegg til Finn E. Krogh besto gruppen av utstillingsleder Kari Meek, Jan Hagland (OD), Bjørn Vidar Lerøen (Statoil), Kristin Øye Gjerde (historiker) og en prest.
- 4 Petrorama, utstillingskatalog, Norsk Oljemuseum 1999: 43–47. <https://www.nb.no/items/a836454a2c525c758290-ccda02f11a81?page=47&searchText=Er%20petrorama>
- 5 Phillips Petroleum Company. (1999). *Avvikling og disponering av Ekofisk I: konsekvensutredning*.
- 6 Gjerde, Kristin Øye. (2023). Dokumentasjon av uåndterlige industriminne i petroleumssektoren. Fortidsminneforeningens årbok 2023. s. 145–162.
- 7 Kulturminne Ekofisk. Rapport fra forprosjekt. 2001.
- 8 <https://ekofisk.industriminne.no/nb/hjem/> lest 10.03.2024.
- 9 Svihus, Årstein. (2021). *Fortidshandtering på museum*. Doktorgradsavhandling 2021 UiB.
- 10 Müller, Hanne. (2005) Klondikets energi – oljearbeid i sivilisasjonsprosjektet Ekofisk. *Norsk Oljemuseums årbok* 2005: 7–110.
- 11 Gjerde, Kristin Øye. (2023). Dokumentasjon av uåndterlige industriminne i petroleumssektoren. *Fortidsminneforeningens årbok* 2023. s. 145–162.
- 12 <https://www.norskolje.museum.no/forside/kunnskap/publikasjoner/olje-og-gassfelt-i-norge-kulturminneplan/> (lest 10.03.2024).
- 13 Thomassen, Eivind og Boon, Marten. (2022). *Statoil og Equinor, 1972–2022*. Universitetsforlaget.
- 14 Hjem - Alexander L. Kielland (industriminne.no).
- 15 Gjerde, Kristin Øye. (1999). Prosjekt Nordsjødykking og undervannsteknologi, *Norsk Oljemuseums årbok* 1999. s. 77–83.
- 16 Kahrs, Bjørn Wilhelm. (2004). *Døde nordsjødykkerne forges? Regelverksendringer med bakgrunn i erfaringer etter dødsfallene*. Hovedfagsoppgave i historie UiB og Bjerga, Jørn. (2003). *Nordsjødykking: pionerårene 1966–1979: en historisk oversikt over utviklingen av arbeidskulturen innenfor dykkevirksomheten på den norske kontinentalsokkelen*. Hovedfagsoppgave i historie UiB.
- 17 St.meld. nr. 47 (2002–2003). *Gransking av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen*. Arbeids- og administrasjonsdepartementet.
- 18 Gjerde, Kristin Øye og Ryggvik, Helge. (2009). Museet som samfunnsaktør i dykkerhistorien. *Norsk Oljemuseums årbok* 2009. s. 7–14.
- Gjerde, Kristin Øye og Ryggvik, Helge. (2009). *Nordsjødykkerne*. Wigestrands.
- 19 Gjerde, Kristin Øye, og Ryggvik, Helge. (2014). *On the edge, under water: offshore diving in Norway*. Wigestrands.
- 20 Johannesen, Geir Mossige. (2009). Utstillingen Nordsjødykkerne. *Norsk Oljemuseums årbok* 2009. s. 18–24.
- 21 Gjerde, Kristin Øye og Nergaard, Arnfinn. (2019). *Subseahistorien: norsk undervannsproduksjon i 50 år og Getting down to it: 50 years of subsea success in Norway*. Norsk Oljemuseum, Wigestrands.
- 22 Gjerde, Kristin Øye. (2019). Subseahistorien som bok og utstilling. *Norsk Oljemuseums årbok* 2019.
- 23 Fremo, Anja W. (2021). Et rom for wow-opplevelser: «Ned i dypet». *Norsk Oljemuseums årbok* 2021.
- 24 Gjerde, Kristin Øye. (2013). Petroleumsnæringens påvirkning på norske byer og regioner. En komparasjon med utgangspunkt i oljebyen Stavanger. *Heimen*. s. 291–323.
- Meland, Trude. (2015). Kontinuerlig forbedring: kulturendring i Amoco Norway 1987 til 1994. *Arbeiderhistorie* 2015, [194]–213.
- Sandberg, Finn H. og Gjerde, Kristin Ø. (2017). Preserving Norway's Oil Heritage. *Artefacts: Studies in History Science and Technology*, Smithsonian Institution Scholarly Press Volume 11. s. 150–167.
- Sandberg, Finn Harald og Gjerde, Kristin Øye. (2016). Preserving a major oilfield on the Norwegian Continental Shelf, European industrial and technical heritage year: special issue. Tungland, Else M.; Skarung, Eivind; Tungodden, Kayla Marie og Lindberg, Bjørn. (2024, 9. februar). The Alexander L. Kielland disaster and its aftermath, *Journal of Energy History/ Revue d'Histoire de l'Énergie* [Online], n°11. energyhistory.eu/en/node/392
- 25 Forskning – Norges museumsforbund (museumsforbundet.no)
- 26 *Norsk museumstidsskrift* | Idunn lest 21.03.2024.
- 27 *Norsk Oljemuseums årbok* 2021
- 28 Nysgjerrig på forskningen ved museet? | Norsk Oljemuseum